

ANIMACIÓ SOCIOCULTURAL

EL DEBAT ENTRE L'ANIMACIÓ I L'EDUCACIÓ

Realització: ALBA MONTERO MÀRQUEZ

Tutoria: MARTA INGLÉS

Entrega: 21 d'abril de 2017

ABSTRACT

This work is based mainly on a comparison between animation, concept that is included in the non formal education and formal education. It tries to look objectively, but in the topic of sociocultural animation (or sociocultural community development) being objective is a job too complex, the different points of contact and difference found between these terms. It requires a small but intense research on everything that surrounds these concepts and try searching for a precise definition of each. Finally, a common definition that includes two terms is found and is performed in an informative video that tries to present 13 different views of sociocultural animation in order to show that this is not a clear concept but a completely subjective term depending on entertainer own experiences.

RESUMEN

Este trabajo se basa principalmente en la comparación entre la animación, concepto que incluimos dentro de la educación no formal y educación, considerada formal. Se intenta buscar de manera objetiva, aunque dentro del ámbito de la Animación Sociocultural, ser objetivo es un trabajo excesivamente complejo, los diferentes puntos de contacto y de diferencia que encontramos entre estos términos. Se realiza una pequeña pero intensa investigación sobre todo lo que rodea estos conceptos y se intenta buscar una definición exacta de cada. Finalmente se encuentra una definición común que engloba los dos términos y se realiza un vídeo divulgativo que intenta dar a conocer 13 puntos de vista diferentes sobre la Animación Sociocultural para hacer ver que ésta, no es un concepto claro y definido sino más bien un término del todo subjetivo dependiendo de las experiencias del propio animador.

RESUM

Aquest treball es basa principalment en la comparació entre l'animació, concepte que endinsem dins l'educació no formal i educació, dins la formal. S'intenta cercar de manera objectiva, tot i que dins l'àmbit de l'Animació Sociocultural, ser objectiu és una feina excessivament complexa, els diferents punts de contacte i de diferència que trobem entre aquests termes. Es realitza una petita però intensa recerca sobre tot el que rodeja aquests conceptes i s'intenta cerca una definició exacta de cada. Finalment es troba una definició comuna que engloba els dos termes i es realitza un vídeo divulgatiu que intenta donar a conèixer 13 punts de vista diferents sobre l'Animació Sociocultural per tal de fer veure que aquesta, no és un concepte clar i definit sinó més aviat un terme del tot subjectiu depenent de les experiències del propi animador.

AGRAÏMENTS

M'agradaria primerament donar les gràcies a la meva tutora del treball, la Marta Inglés, perquè tot i desconèixer tan com jo sobre l'Animació Sociocultural a l'inici del treball, en tot moment ha estat disposada a conèixer més i a donar-me el suport necessari per dur a terme a treball sabent que a part de la complexitat que té realitzar segon de batxillerat, el treball de recerca i treballar alhora, en tot moment ha cregut en mi.

Agrair a tots els autors i professionals amb els que m'he posat en contacte, tant a l'Edgar Mozas per tot el seu contingut digital i la seva predisposició incondicional a col·laborar amb el meu treball, a l'Alfons Martinell, per trobar una estona per mi i aconsellar-me sobre com enfocar el treball, a la Maria Pilar Figueras, per haver aportat de nou contingut al meu treball i per facilitar-me el contacte amb el Jose Luíz González, cap de comissió de comunicació de la Coordinadora per a l'animació Sociocultural que tot i ser complicat, m'ha aportat idees genials per realitzar el vídeo divulgatiu.

M'agradaria fer una especial menció a Xavier Úcar, per iniciar-me en el tema i fer-me veure que l'Animació Sociocultural és molt important en la societat actual en la que vivim.

Donar les gràcies a Road4World i a tota la família: Martín, Ana, Gemma i Mateo, per dur a terme un projecte de canvi, canvi que busca l'Animació Sociocultural i que han estat encantats de respondre les meves preguntes ja que estan molt endinsats en la cerca i la divulgació d'altres sistemes educatius, que busquin transformar el món i les persones.

Finalment agrair a la meva família, a la Neus i a la Judit, per, inclús quan jo no ho veia clar, donar-me les forces i creure en mi per tirar aquest projecte endavant.

ÍNDEX

ABSTRACT	2
RESUMEN.....	2
RESUM.....	3
AGRAÏMENTS.....	4
ÍNDEX D'IL·LUSTRACIONS	6
INTRODUCCIÓ	8
QUÈ ÉS L'ANIMACIÓ SOCIOCULTURAL?.....	10
ORIGEN DE L'ANIMACIÓ SOCIOCULTURAL	12
PRIMERES MANIFESTACIONS.....	12
ELS TELECLUBES.....	12
ELS COL·LEGIS FAMILIARS RURALS.....	13
ESCOLES DE PAGESIA.....	13
UNIVERSITATS RURALS.....	13
ÀMBITS DE TREBALL DE L'ANIMACIÓ SOCIOCULTURAL.....	15
ÀMBIT DE L'EDUCACIÓ DURANT EL TEMPS LLIURE.....	15
ÀMBIT CULTURAL.....	16
ÀMBIT SOCIAL I DESENVOLUPAMENT COMUNITARI	16
COL·LECTIUS D'INTERVENCIÓ.....	16
QUIN PERFIL REQUEREIX UN ANIMADOR SOCIOCULTURAL?.....	18
QUÈ ENTENEM PER EDUCACIÓ?.....	21
EDUCACIÓ FORMAL.....	21
EDUCACIÓ NO FORMAL	22
EDUCACIÓ INFORMAL.....	22
QUÈ S'ENTÉN PER CONEIXEMENT?.....	23
QUÈ S'ENTÉN PER APRESENTATGE?.....	25
DIFERÈNCIES I SEMBLANCES ENTRES ASC I EDUCACIÓ.....	26
RELACIONEM ELS DOS CONCEPTES.....	27
COORDINADORA PER A L'ANIMACIÓ SOCIOCULTURAL DE CATALUNYA.....	28
ENTREVISTES.....	31
VALORACIÓ I COMENTARI DE LES ENTREVISTES	39
VIDEO DIVULGATIU.....	40

CONCLUSIONS	43
WEB GRAFIA	45
REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES	46
NOMENCLATURES	46

ÍNDIX D'IL·LUSTRACIONS

Il·lustració 1: Símbol teleclub	12
Taula 2: Diferències i semblances ASC i educació	26
Il·lustració 3: Símbol de la CASC	29
Il·lustració 4: Símbol Road4World	38

PART TEÒRICA

INTRODUCCIÓ

Vaig decidir fer el treball sobre l'Animació Sociocultural gràcies al programa ARGÓ que va crear la Universitat Autònoma de Barcelona, proposant diferents temes per fer el treball de recerca sobre diferents modalitats i posant a la teva disposició el tutoratge d'un professor de la seva universitat.

Un dia que tots els alumnes de 1r de batxillerat teníem una excursió a Barcelona per anar a veure una obra al teatre Nacional de Catalunya, la meva tutora de l'institut i professora de filosofia, la Marta Inglés, em va acompanyar a la universitat autònoma per tenir una primera visita amb el Xavier Úcar, catedràtic en Animació Sociocultural.

Ens va endinsar molt breument en tot el món de l'Animació Sociocultural, terme que jo desconeixia totalment, i em va fer entendre, que jo, com a monitora que sóc d'un esplai del Pla de Sta. Maria, el *Catesplai*, ja estava fent Animació Cultural. Em va semblar molt interessant poder relacionar el meu treball de recerca amb un dels hobbies que tinc que més m'agraden i per aquest motiu vaig continuar formant part d'aquest programa i seguir endavant amb la recerca.

La primera hipòtesi que em vaig formular va ser, sense pensar-ho: què és l'Animació Sociocultural? Però amb aquesta pregunta no en tenia prou, necessitava més, i per aquest motiu, un cop vaig començar amb les primeres recerques vaig adonar-me'n que molts professionals del tema tractaven a l'Animació com una branca més de l'educació tot i que hi ha molta gent que hi discrepava i em va semblar realment interessant començar per tractar aquest debat que es creava entre el lleure i l'educació, trobant els seus punts de contacte i totes les discrepàncies que es troben entre ells.

La meva recerca la vaig centrar principalment en buscar informació sobre Joaquim Franch, un autor molt important i molt endinsat en el món de l'Animació que em va descobrir i em va recomanar el meu tutor Xavier. Aquesta recerca no va ser massa profitosa, però vaig aconseguir relacionar a Joaquim amb Alfons Martinell, un professional que havia estat treballant molt de temps amb Joaquim. Em vaig posar en contacte amb Alfons i tot i que no va ser possible una

entrevista amb ell perquè no vam trobar cap hora on poder coincidir, en tot moment es va mostrar molt interessat en el meu treball. Vaig seguir amb la recerca, i vaig descobrir a un professor de cicle de grau superior de formació professional, l'Edgar Mozas Fenoll, que a part de la seva pràctica a la docència, es dedica a la creació de vídeos sobre Animació Sociocultural per a part de complementar les seves explicacions a l'aula, donar a conèixer més sobre el tema. Em vaig posar en contacte amb ell i em va facilitar molt de material, a part de tots els vídeos que jo havia mirat, ell em va facilitar tots els apunts del cicle relacionats . L'ajuda de l'Edgar va ser molt important pel treball perquè em va donar peu a tenir un punt de vista diferenciat sobre el què és l'Animació Sociocultural, ja que és un tema molt difús on inclús els propis professionals tenen feina per definir-la, podríem dir que la seva definició és del tot subjectiva. Finalment vaig descobrir la CASC (Coordinadora per a l'Animació Sociocultural a Catalunya) i em vaig posar en contacte amb la directora, la vaig poder entrevistar i em va ajudar a comunicar-me amb el cap de la comissió de la Coordinadora centrada en la publicitat d'aquesta, per poder fer un vídeo divulgatiu que a part de promocionar la CASC, m'ajudés a complementar el meu treball. Per fer aquest vídeo (que el trobareu al final d'aquestes pàgines) em vaig centrar en un llibre anomenat "12 meses, 12 animadores", que són 12 entrevistes, fetes durant tot el 2016, que donen a conèixer 12 diferents percepcions sobre l'Animació.

A mesura que avanceu llegint el treball, us adonareu dels punts de contacte i de totes les diferències que trobem entre el lleure i l'educació, que finalment els resumirem en una taula comparativa. Finalment us donaré el meu punt de vista després de tota la recerca, que per sort, tot i ser molt subjectiva, anava molt relacionada amb la percepció que tenia al principi.

QUÈ ÉS L'ANIMACIÓ SOCIOCULTURAL?

Gràcies als apunts que fa servir al cicle de grau superior d'Animació Sociocultural i Turisme i que ens va proporcionar Edgar Mozas Fenoli sobre l'origen d'aquesta, podem dir que etimològicament la paraula animació prové d'una paraula grega anomenada *anima*, que significa vida o sentit i del llatí *animus*, que significa moviment. Segons l'etimologia doncs, l'Animació Sociocultural s'encarrega d'estimular o incitar als individus a que prenguin protagonisme de la seva pròpia vida, per així, millorar-ne la seva qualitat.

S'han fet moltes interpretacions al llarg de la història de l'Animació Sociocultural (ASC a partir d'ara) perquè es tracta d'un concepte que abasta un conjunt d'elements molt heterogenis que evolucionen de diferent manera segons el context en que s'analitzen. És per aquest motiu que començarem basant-nos en la definició que va fer La Organització de les Nacions Unides per l'Educació, la Ciència i la Cultura (UNESCO) l'any 1982, molt més completa que la primera. Aquesta definia l'ASC com el *“conjunt de practiques socials que tenen com a finalitat estimular la iniciativa i la participació de les comunitats en el procés del seu propi desenvolupament i en la dinàmica global de la vida sociopolítica en la que estan integrats”*.

Si busquem una definició més exhaustiva, però, podem concloure que l'ASC és una metodologia que es tradueix en una intervenció sociocultural en un territori concret, que es desenvolupa sobretot durant el temps lliure de les persones, amb la finalitat d'estimular iniciatives i la participació de grups i comunitats pel propi desenvolupament i per la transformació de la societat on estan immersos.

D'aquesta definició assenyalarem 4 idees fonamentals:

- És una metodologia d'intervenció sociocultural, és a dir, una acció programada i justificada dins d'un marc legal i teòric, que es realitza en un col·lectiu o de manera individual amb les finalitats de millorar la seva situació generant un canvi social i d'eliminar situacions que generin desigualtat.

- Es duu a terme en un territori concret i es desenvolupa durant el temps lliure de les persones.
- Persegueix la participació de persones, grups i comunitats.
- Té la finalitat d'afavorir el desenvolupament individual i grupal i la transformació de la societat.

Xavier Úcar afirma que l'animació no es dirigeix única i exclusivament a l'àmbit social sinó també al cultural, com el seu propi nom indica, tot depèn dels objectius que es vulguin obtenir. L'ASC no només treballa per satisfer les necessitats dels individus o dels col·lectius sinó que també intervé en l'àmbit de les llibertats, és a dir, del propi desig o interès del grup per participar en alguna cosa concreta. Per això l'ASC es considera una metodologia transversal ja que pretén intervenir en tots els àmbits d'una comunitat determinada. Podem considerar que es tracta d'una pràctica educativa dins l'educació no formal. Però animant s'educa? Podem parlar d'educació?¹

¹ *¿Qué es la Animación Sociocultural?*, Edgar Mozas Fenoll

ORIGEN DE L'ANIMACIÓ SOCIOCULTURAL

Primeres manifestacions

Tots els autors situen els inicis de l'ASC durant el descens de la qualitat de vida i la passivitat social provocada pel creixement urbà accelerat i la concentració de grans masses de poblacions sense equipaments culturals a principis dels anys XX, que van fer necessàries intervencions per poder contribuir activament a la transformació d'aquesta societat ja que l'educació que predominava fins aquell moment es va veure desbordada per afrontar aquella complexa problemàtica.

A Espanya, tot i que no es pot determinar qui va ser aquest inici amb exactitud, podem dir que hi van haver diferents experiències puntuals que es poden considerar antecedents a l'ASC: els *teleclubs*, els col·legis familiars rurals, les escoles de pagesia i les universitats populars.

Els *teleclubs*

Dins l'època franquista i veient que el país era tan pobre i no hi havia prou recursos per la comunitat, en alguns pobles es van crear uns clubs on es va instal·lar un televisor amb l'únic objectiu d'ajuntar-se per mirar la televisió. El govern de la dictadura franquista va fomentar la seva creació amb un doble objectiu: per una banda oferir un recurs d'oci i promoure el desenvolupament de la televisió, i per l'altre, transmetre la ideologia imperant d'aquells anys.

Amb el temps aquest clubs es van convertir en centres de reunió o en bars i en molts d'ells va aparèixer la figura del monitor del teleclub, una persona encarregada d'organitzar activitats culturals.

Il·lustració 1: Símbol *teleclub*

Els col·legis familiars rurals

A mitjans de la dècada dels 70, algunes famílies van intentar reaccionar vers la marginació de la joventut en l'ambient rural. Van oferir als joves una formació permanent general i tècnica bàsicament agrícola. Aquesta iniciativa es basava en 4 fonaments:

- **Alternança.** Els joves que participaven en aquesta formació, passaven un període de temps en aquests col·legis i uns altres a casa.
- **Cooperació.** Els pares conjuntament amb els monitors eren els encarregats de dur a terme aquests projectes.
- **Treball en equip.** Els diferents projectes es desenvolupaven gràcies un grup multidisciplinari que s'havia de coordinar i ho havia d'organitzar tot correctament.
- **Globalització.** Els continguts d'aquests projectes anaven més enllà de l'educació formal.

Escoles de pagesia

Van sorgir el 1978 amb l'objectiu de crear tot un moviment que servís de desenvolupament i organització dels pagesos. En aquestes escoles s'associaven els pagesos i entre ells fomentaven el seu propi desenvolupament amb una formació continua a part de diferents iniciatives d'activisme rural.

Universitats rurals

Van sorgir a la 2a República tot i que van ser suprimides durant el franquisme. A la dècada dels 80 van tornar a sorgir amb l'objectiu de fomentar la participació social en projectes educatius. Aquests projectes es dirigien a col·lectius específics de la població com ara joves, dones i avis, entre d'altres. En aquestes universitats es desenvolupaven projectes de participació i d'educació amb l'objectiu final de millorar la qualitat de vida de les persones i de la comunitat en general.

A partir d'aquests primers indicis d'ASC tan puntuals que encara no es podien anomenar com a tals, va aparèixer la democràcia i amb ella van sorgir els primers ajuntaments democràtics amb un gran interès en el desenvolupament de projectes socials i culturals dirigits a la comunitat.

En aquests anys, l'ASC va avançar acceleradament i gràcies a aquest ambient, a la dècada dels 80 va arribar al seu punt àlgid on es podien veure líders socials coordinant el treball sociocultural de l'entorn. Temps després, a la dècada dels 90 es va intentar formalitzar la formació en aquest àmbit amb titulacions universitàries d'educació social i amb la creació de formacions professionals on es podia obtenir el títol de tècnic en animació sociocultural i turisme. Per desgràcia, aquests últims anys s'ha detectat una petita aturada en les iniciatives socioculturals, donada potser per la burocratització de les iniciatives i pel conformisme de la societat.²

²www.youtube.com/watch?v=tKW6TYuvEos&index=4&list=PLq1i3Hw2iVqAleUa6Gfhalf1mkLzJ0J04, Edgar Mozas
María Cruz Chacón Blanco: *La Animación Sociocultural: orígenes, evolución y situación actual*.

ÀMBITS DE TREBALL DE L'ANIMACIÓ SOCIOCULTURAL

Basant-nos en les diferents definicions esmentades en el primer punt, podem concloure que podem trobar tres àmbits diferents de treball dins l'animació que serien l'educació durant el temps lliure, la cultura i l'àmbit social i el desenvolupament comunitari.

Àmbit de l'educació durant el temps lliure

L'ASC és tot un procés educatiu emmarcat dins l'educació no formal. Entenem que aquesta educació es genera a través de les experiències entre els individus, els col·lectius i el seu entorn.

Tot i així el temps lliure està molt relacionat amb el concepte d'oci, fent servir aquest temps de manera que l'individu gaudeixi i es desenvolupi mentre fa una activitat que el fa sentir realitzat.

En l'actualitat tot i que el concepte sempre s'hagi relacionat amb infants i joves, l'educació en temps lliure s'ha ampliat tenint en compte altres segments de la població i períodes més llargs que exclusivament les vacances d'estiu o d'hivern.

Els espais d'actuació per dur a terme aquest procés educatiu sol ser dins de ludoteques, campaments, colònies, càmpings, residències de tercera edat, campaments, entre altres.

A Espanya i amb molta presència a Catalunya, actualment existeix una gran xarxa d'iniciatives d'educació durant el temps lliures amb objectius socials, lúdics, culturals i ambientals.

Àmbit cultural

A la Conferència Mundial sobre polítiques culturals l'any 1992, es va definir el terme cultura com *“el conjunt de totes les formes, models o patrons, explícits o implícits, a través dels quals una societat es manifesta. Incloent-hi doncs llenguatge, costums, pràctiques, codis, normes i regles, vestimenta, religió, rituals, normes de comportament i sistemes de creences. [...] La cultura dota a la persona la capacitat de reflexionar sobre si mateixa. És la cultural la que fa de nosaltres éssers específicament humans, racionals, crítics i èticament compromesos. A través d'ella la persona s'expressa, pren consciència sobre ella mateixa, es reconeix com un projecte inacabat, posa en qüestió les seves pròpies realitzacions i busca incansablement nous significats”*.

Aquesta concepció de cultura es relaciona perfectament amb l'ASC. Aquesta preferentment fa servir el concepte de cultura popular amb l'objectiu d'aconseguir una cultura més plural i a l'abast de tothom.

Àmbit social i desenvolupament comunitari

El desenvolupament comunitari inclou tots aquells processos d'ASC que es centren en el treball comunitari. La intervenció en aquest àmbit promou la mobilització ciutadana a partir de la generació de grups i associacions orientats a la participació social i l'apoderament de la comunitat i els seus membres ja que tota la situació és susceptible de millora.

Tot i així no ens podem limitar a focalitzar en comunitats marginals o problemàtiques, ja que totes són susceptibles d'intervenció.

Col·lectius d'intervenció

L'ASC té com a destinatari tota la comunitat, sigui quina sigui la seva edat, situació econòmica, context social, nivell de formació... Dins d'aquest principi, les accions de l'ASC poden estar:

- Dirigides a tota la comunitat. Per exemple a la organització d'una festa major on es convida a tota la població.

- Dirigides a un col·lectiu concret. Es parteix de les necessitats del grup i es creen actuacions dissenyades específiques. Per exemple un col·lectiu de dones.

Segons els criteris que fem servir i les persones a les que ens volem dirigir, podem diferenciar 3 tipus:

- Segons l'edat. Aquí influïríem als col·lectius d'acord amb l'etapa del seu cicle vital. Com per exemple la infància i la joventut de la qual s'encarreguen els esplais.
- Segons les necessitats específiques del col·lectiu. L'ASC es pot dirigir a aquells grups de població més vulnerables com ara les persones adultes a l'atur.
- Segons l'entorn. Podem parlar d'ASC rural o urbana i ASC en institucions com residències o hospitals³

³ www.ineditviable.blogspot.com.es/p/que-es-lanimacio-sociocultural

QUIN PERFIL REQUEREIX UN ANIMADOR SOCIOCULTURAL?

Si ens basem en la definició que fa Francisco Rafael Gómez Acosta a la pàgina web *atalayagestionycultura.es*, podem concloure que un animador ha de tenir esperit crític amb el que el rodeja, resultat d'un compromís concret amb la seva realitat. Tanmateix, ha de tenir sentit de l'humor i capacitat autocrítica, tenint en compte les seves limitacions. Ha de ser una persona tolerant i flexible, sense utilitzar els seus prejudicis. Això no vol dir ser una persona neutre, ja que ha de tenir la seva pròpia concepció del món, la seva ideologia, la seva pròpia escala de valors... El que no ha de fer mai és intentar imposar-la, si no facilitar al grup a elaborar la seva pròpia.

Aquest animador no actua "des de fora". Requereix tenir compromís, implicació, integració en el grup i en la realitat social del territori on actua. No s'ha de plantejar única i exclusivament objectius immediats, sinó també globals.

Per un animador, la comunicació és una eina clau i per aquest motiu el nostre professional ha de ser una persona oberta, comunicativa, dialogant, amb una gran capacitat d'observació, escolta i empatia.

El treball que realitza un animador es troba en una realitat múltiple i diversificada que impedeix que aquest treballi en solitari i precisa d'un recolzament permanent del seu equip, ja siguin educadors especialitats, treballadors socials, persones expertes en diferents temes, etc.

Aquest ha de ser una persona sistemàtica amb la seva feina, que no rígida, S'ha d'adaptar a les diferents situacions i canvis, respectant el grup, els seus processos i els seus ritmes.

A part de tot això, un animador ha de ser una persona on la imaginació i la creativitat siguin les bases fonamentals de la seva feina. Com agent de canvi, s'ha de plantejar objectius a mig i llarg termini, processos que ha de saber planificar.

Dins l'àmbit dels coneixements, seria recomanable que un animador sociocultural adquirís:

- Coneixements sobre sociologia, per entendre els dinamismes socials que actuen en el món en el que viu.
- Coneixements d'història per saber d'on prové i quina és la seva herència històrica i de la comunitat de la que s'ocupa.
- Coneixements de psicologia personal i grupal que ajudin a l'animador a gestionar les experiències de relació interpersonal i dels fenòmens que observa en els grups que tracta.
- Coneixements de les lleis econòmiques i dels condicionants que influeixen i a vegades determinen les decisions socials
- Certs coneixements de pedagogia per saber en que es basen els mètodes de l'animació, les seves possibilitats i limitacions.
- Diferents tècniques d'organització, d'administració i de gestió.
- Certa informació sobre política cultural i legislació que pugui afectar al seu treball personal.

A més a més, és molt important que un animador sàpiga fer les feines següents:

- Elaborar un projecte, cobrint totes les seves fases: des del descobriment i la definició del problema fins a l'establiment del pressupost adequat.
- Dur a terme un projecte elaborat amb les col·laboracions previstes, en el temps determinat i amb els mitjans assignats.
- Construir un grup i fer-lo funcionar de forma positiva.
- Dirigir una reunió, distingint els moments de debat dels moments de presa de decisions, fent servir els mètodes adequats en cada cas.
- Redactar un informe o una memòria
- Avaluar un projecte

A part d'això, tot i que és molt important per un animador la seva formació acadèmica en tots aquests diferents àmbits, per ell o ella, és imprescindible l'experiència ja que a partir de la realitat de cada grup, de l'experiència individual i col·lectiva dels seus membres, dels seus interessos, les seves necessitats i les seves demandes reals, de la seva cultura, dels seus coneixements, valors, codis, formes de pensar, de sentir, expressar-se i actuar... En definitiva, reconèixer aquesta experiència, aquesta realitat i convertir-la en el punt de partida del canvi.⁴

⁴ atalayagestioncultural.es/capitulo/animacion-sociocultural

QUÈ ENTENEM PER EDUCACIÓ?

Cercant la informació al llibre “Quina educació volem?” de Pilar Benejam, publicat l’any 2014 a Romanyà-Valls, trobem que etimològicament, la paraula educació prové del llatí *educere* que significa extreure o també del llatí *educare* que significa formar o instruir.

Entenem que l’educació, doncs, és un procés multidireccional mitjançant el qual es transmeten coneixements, valors, costums i formes d’actuar. L’educació no només es produeix a través de la paraula, aquesta està present en totes les nostres accions, sentiments i actituds. Constitueix un procés de socialització formal dels individus d’una societat. És un procés de vinculació i conscienciació cultural, moral i conductual. Així, a través de l’educació, les noves generacions assimilen i aprenen els coneixements, les normes de comportament, la manera de ser i les formes de veure el món de les generacions anteriors, creant altres de noves.

Tot i que tradicionalment el concepte “educació “ ha fet referència exclusivament a l’educació formal, avui en dia es pot considerar un concepte més ampli que inclou, tant l’àmbit formal, el no formal i inclús l’informal.

Educació formal

L’educació formal és l’aprenentatge que es du a terme normalment per un centre d’educació o formació amb un caràcter estructurat, és a dir, es basa en un currículum i amb ella s’obté una titulació oficial com per exemple estudiar un cicle formatiu o estudiar a la Universitat.

Aquest tipus d’educació té un caràcter intencional, planificat i regulat. Es tracta de tota l’oferta educativa coneguda com escolarització obligatòria des dels primers anys d’educació infantil.

Educació no formal

L'educació no formal és l'aprenentatge no ofert per un centre d'educació o formació i normalment no s'obté una certificació oficial. No obstant, té un caràcter estructurat i és intencionat. Sol tenir una durada curta i és molt més flexible que l'educació formal en els seus projectes. Un exemple seria un curs de cuina organitzat per una associació de veïns.

Educació informal

L'educació informal és l'aprenentatge que s'obté durant les activitats més quotidianes de la vida com ara durant el treball, el temps lliure o amb la família. Aquesta educació no és estructurada i per tant no s'obté un certificat oficial. El seu aprenentatge pot ser intencional però en la majoria dels casos no ho és. Un exemple seria una conversa sobre política amb els amics en un bar.

L'educació informal es caracteritza principalment per ser espontània, la seva duració és de per vida, sol ser involuntària, sorgeix a través de la interacció de la persona amb el seu medi i no té ni un espai ni un temps determinat.

QUÈ S'ENTÉN PER CONEIXEMENT?

Per definir tant els conceptes de coneixement com d'aprenentatge, ens tornarem a basar en el llibre "Quina educació volem?" de Pilar Benejam. On s'esmenta que l'escola apareix al segle XIX com una institució especialitzada per atendre els processos de transmissió i assimilació del saber. Avui en dia l'escola ha incorporat altres objectius, però manté com una de les seves prioritats l'adquisició de coneixements, de manera que tothom diu que a l'escola s'hi va a aprendre.

Per identificar que s'ha d'ensenyar d'una determinada matèria cal buscar la resposta en el camp de l'epistemologia, perquè el que convé ensenyar està estretament condicionat per allò que la comunitat científica entén per coneixement. El problema resideix en el fet que no tothom entén el mateix. Trobem dues concepcions del coneixement que han aportat idees valuoses que poden ajudar a ensenyar d'una manera adequada. Tot seguit considerem les dues opcions.

Homes crítics com Descartes, Locke o Newton van creure que l'ordre que regeix la naturalesa és fix i que per tant la raó humana el pot conèixer seguint uns principis lògics i universals. Les persones, exercint les seves capacitats de pensament i raonament, poden conèixer la realitat tal com és, perquè hi ha una correspondència entre la realitat i el pensament.

El model didàctic que es deriva d'aquest punt de vista del coneixement concreta que el mestre o mestra és qui sap i transmet el coneixement de la millor manera possible, aplicant mètodes segurs per conèixer la realitat i la veritat. L'alumne ha d'aprendre el que ensenya el professor, i l'eficàcia d'aquest aprenentatge es pot mesurar en una prova o examen que demostra l'eficàcia del que ha ensenyat el professor a l'alumne.

Enfront de l'ensenyament basat en el principi d'autoritat del mestre o mestra, el pensament humà ha construït una altra proposta, on el seu origen proposava la idea que l'home és la mesura de totes les coses, perquè entén que el coneixement és una construcció subjectiva. Aquesta concepció es basa en la idea que entre la realitat i la raó no es dona una correspondència, perquè el coneixement és una construcció humana i per tant té molt de personal, cultural i internacional.

Acceptada aquesta hipòtesi, l'ensenyament ha de tenir en compte la personalitat irreplicable de cada alumne, els seus interessos, les seves experiències i sentiments. L'ensenyament ha de partir del nivell i del context del qui aprèn, El mestre o mestra ha de crear situacions adequades o motivacions per tal que els alumnes vulguin experimentar, observar, descobrir, interpretar la realitat, i per això mostra preferència per l'observació directa i pels mètodes basats en el descobriment i l'experimentació.

El problema d'aplicar aquests mètodes resideix en el fet que no hi ha cap garantia que els alumnes construeixin un coneixement correcte.

Tot i la persistència d'aquests dos models, avui en dia, s'ha sabut aprofitar part de les aportacions anterior i construir una nova síntesi. Allò que nosaltres coneixem de la realitat és resultat d'haver pensat i d'haver interpretat l'experiència d'aquest món gràcies al llenguatge. La realitat és, doncs, una interpretació, una manera de veure i entendre, i aquesta interpretació està íntimament relacionada amb el llenguatge perquè aquest és la forma inevitable de la vida mental. La relació entre la persona humana i el món exterior no és una relació directa, sinó que els individus interpreten la realitat i la comuniquen gràcies a un sistema de signes o llenguatges, fruit de la invenció humana.

QUÈ S'ENTÉN PER APRENTATGE?

Per establir com s'ha d'ensenyar un coneixement primer s'ha de considerar com aprenem. Si acceptem que, d'una banda, el coneixement és un producte construït per la societat, podem afirmar que els alumnes adquireixen molts coneixements pel simple fet de viure en un medi cultural determinat, o pel fet que algun membre d'aquesta societat els ho ensenya de manera intencional. La importància d'aquest context cultural en l'aprenentatge és evident, perquè aporta un conjunt de significats a través dels quals les persones donen forma a les seves experiències.

Les diferents teories de l'aprenentatge admeten la rellevància del llenguatge per codificar, donar forma al coneixement, adquirir significats, recordar-los i comunicar el pensament de manera que, tot i que cada individu és divers i el seu pensament és personal, la comunicació és possible perquè molts conceptes són comuns, atès que s'han format per la suma d'experiències personals semblants, de percepcions fetes dins d'un mateix àmbit cultural, i perquè s'ha utilitzat un llenguatge igualment comú. El fet que part dels significats personals es puguin compartir i al mateix temps ampliar i canviar fa possible l'ensenyament. Aquest fet també explica la dificultat de comunicació entre persones de cultures i llenguatges molt diferents.

La comunicació és possible, però en educació cal recordar que alumnes en general, i també els adults, ofereixen resistència als aprenentatges nous. Aprendre a vegades significa abandonar itineraris mentals coneguts i freqüentats, per acceptar així el risc i la inseguretat que representa pensar.

DIFERÈNCIES I SEMBLANCES ENTRES ASC I EDUCACIÓ

Animació Sociocultural	Educació Convencional
Intervenció centrada en el grup	Intervenció centrada en l'individu
Classificada dins l'educació no formal	Classificada dins de l'educació formal
Es duu a terme en un espai social ampli	Es duu a terme en institucions com les escoles o els instituts.
Es delimiten com accions intencionals	
Regits pel Ministeri d'Educació tot i que no d'una manera equitativa	
Centrades generalment en infants i joves, tot i que és una tendència errònia que té societat. Les actuacions amb els joves i els infants són les més visualitzades,	
Busca el desenvolupament individual i comunitari	Busca resultats acadèmics.
Té en compte el benestar propi.	No té massa en compte el benestar propi.

Taula 2: Diferències i semblances ASC i educació

RELACIONEM ELS DOS CONCEPTES

Per què podem considerar que l'ASC també és educació? Tot i que tradicionalment el concepte d'educació ha fet referència gairebé exclusivament a l'educació formal, avui en dia es pot considerar dins un concepte molt més ampli que inclou, en efecte, l'àmbit formal, però alhora en l'àmbit no formal i inclús en l'àmbit informal. Per què ara és un concepte més ampli però? Hem de pensar en alguns canvis sociològics com ara que cada vegada tenim més i més fàcil accés als coneixements (podem accedir amb un sol clic) gràcies a les noves tecnologies, que el món s'hagi globalitzat a tanta velocitat també facilitat l'arribada de nous coneixements i al món laboral hi ha noves exigències que ens obliguen a estar al dia permanentment. Per tots aquests motius no ens podem quedar amb una educació exclusivament formal, i s'ha de potenciar una educació més global que es porti a terme tan dins com fora de les aules.

També hi ha un altre concepte que explica l'ampliació del concepte d'educació i és el d'aprenentatge al llarg de la vida o el conegut en anglès com "lifelong learning", que des de fa dècades, importants organitzacions com la Organització de les Nacions Unides per a l'Educació, la Ciència i la Cultura (UNESCO) recomanen que es fomenti l'educació al llarg de la vida. Si aquesta educació ha de dur-se a terme durant tota la vida no sempre podrà ser dins una institució reglamentada, per això hem de fer servir tots els recursos socials i culturals que ens aporti la nostra comunitat, recursos dels quals se n'encarrega l'Animació Sociocultural.

COORDINADORA PER A L'ANIMACIÓ SOCIOCULTURAL DE CATALUNYA

L'òrgan que s'encarrega d'introduir l'ASC a Catalunya és la Coordinadora per a l'Animació Sociocultural de Catalunya o CASC_CAT. Aquesta està formada per animadors i animadores socioculturals, associacions, Universitats i Cicles Formatius. La CASC pretén:

- Integrar i tenir en compte tots els professionals que s'identifiquin amb la metodologia i pràctica sociocultural.
- Facilitar les eines i els recursos necessaris per a que les persones siguin protagonistes de la seva transformació i la de l'entorn, fent èmfasi en la importància de l'educació en valors.
- Determinar quin ha de ser la transformació social d'un col·lectiu segons la seva dimensió política.
- Crear un espai d'intervenció on hi convisquin molts professionals, més enllà dels estrictament definits com animadors socioculturals. Aquest fet enriqueix la Coordinadora gràcies a la suma de diferents perspectives.

La Coordinadora per l'Animació Sociocultural és dividida en comissions, són espais de treball que contribueixen a que la CASC funcioni. Aquests espais estan oberts tant a les persones sòcies de la Coordinadora com a les persones que tenen ganes de contribuir-hi.

1. Comissió Mapa de l'ASC: manteniment, actualització i difusió del mapa de l'ASC arreu de Catalunya.
2. Comissió Intervenció Socioeducativa: elaboració i intercanvi de materials pedagògics sobre Intervenció Socioeducativa amb alumnes del Cicle Formatiu de Grau Superior d'Animació Sociocultural i Turística.
3. Comissió de formació: espai destinat a l'elaboració de propostes formatives. Actualment treballa en dos projectes:
 - a. Dinamitzar diferents escoles d'estiu.
 - b. Elaborar la 2a Jornada sobre ASC: "Ciberanimació: ASC i noves tecnologies de la Informació i la Comunicació.
4. Comissió Comunicació: difondre l'associació, les seves accions i millorar la comunicació interna.

5. Comissió de Qualitat: per vetllar per la qualitat laboral de l'ASC.
6. Comissió Gestora: espai de treball que porta a terme les línies de treball vetlla pel seu funcionament i serveix com a espai de coordinació de les diferents comissions de treball.⁵

Il·lustració 3: Símbol de la CASC

⁵ cascat.org

PART PRÀCTICA

ENTREVISTES

En aquest apartat, farem dues entrevistes molt interessants, una a professora d'Animació Sociocultural al Camp de Tarragona i a un projecte que busca el canvi social i que està molt involucrat en la cerca i la divulgació de diferents projectes educatius: Road4World.

Entrevista a Pilar Figueras Torruella, professora del Cicle de Formació de Grau Superior d'Animació Sociocultural i Turisme i directora de la Coordinadora per a l'animació sociocultural que tenim a Catalunya.

Què és la CASC i quins objectius té?

La CASC_CAT (Coordinadora per a l'animació sociocultural), és una associació que agrupa animadors i animadores, entitats, professorat (universitari i de cicles formatius) i totes aquelles persones que treballen en el món de l'animació sociocultural i que utilitzen aquesta metodologia en el seu dia a dia.

El que hi diu a la pàgina web com a finalitats és:

La Coordinadora per a l'Animació Sociocultural de Catalunya (CASC_CAT) pretén:

- Compartir una visió ampla de l'ASC que integri i consideri els diferents professionals que s'identifiquin amb aquest **àmbit, metodologia i pràctica** sociocultural.
- Facilitar les eines i els recursos necessaris per a que les persones siguin les protagonistes de la seva transformació i la de l'entorn. Es ressalta la **dimensió educativa** i es fa èmfasi en la importància de l'educació en valors que proporciona en aquests processos.
- Visualitzar la **dimensió política i de transformació social** que hi ha d'haver en tot procés i pràctica d'ASC perquè respongui plenament al sentit i la finalitat que la defineixen.
- Identificar un **espai d'intervenció on conviuen molts professionals**, més enllà dels estrictament definits com animadors socioculturals. Aquest fet és vist com una riquesa que permet enriquir el discurs a partir de la suma de les diferents perspectives.

LA CASC esta formada per animadors i animadores socioculturals, associacions, Universitats, Cicles Formatius i en definitiva amants de l'ASC de tota Catalunya.

En definitiva :

- Donar visibilitat a l'animació sociocultural
- Procurar formació en aquest àmbit
- Ser un paraigües on es puguin acollir tot tipus d'iniciatives al voltant de la ASC.

Que et va inspirar a estudiar educació centrada al lleure?

Jo no vaig estudiar educació en el lleure, de fet jo vaig créixer vivint aquesta formació en l'Agrupament Escolta i Guia Mare de Déu del Montsant-Verge del Cim i després a l'Agrupament La Mulassa de Reus.

La meva formació formal és de mestra, després de llicenciada en psicologia i més tard em vaig doctorar en pedagogia social. I des de fa 18 anys treballa en la formació d'animadors i animadores socioculturals.

Què és per tu l'ASC?

És una metodologia que el que procura és l'apoderament de persones i grups. Es basa en donar eines culturals a les persones, majoritàriament durant el seu temps de lleure per aconseguir la transformació social per a un món més just, més solidari, més sensible, més ecològic, més cooperador, més amable, més visible en definitiva.

Què és per tu l'educació?

L'educació és l'aprenentatge d'una forma de conviure que fa que les persones ens sentim molt més a gust amb el nostre entorn, amb les persones, amb la natura, que ens adaptem allà on siguem. Ens permet ser independents i autònomes quan cal, ens permet ser sensibles i solidaris, ens permet entendre els demés i les seves accions. En definitiva és com una mena d'ulleres que així que les vas graduant ets capaç de veure-hi molt més clar i entendre els perquè.

Quin any va sorgir la CASC i per què?

Va sorgir ara fa vuit anys, el 2009, amb la intenció de posar en comú punts de vista de les diferents formacions relacionades amb l'animació sociocultural. És el punt d'encontre d'animadors i animadores, d'educadors i educadores, de monitors i monitores, d'integradors i integradores, de sociòlegs i sociòlogues, de pedagogs i pedagogues, de mestres.... de tothom que creu en l'animació com a forma d'aconseguir un món millor.

Em podria posar en contacte amb la comissió de comunicació per elaborar un vídeo per promocionar la CASC i que així em serveixi per complementar el meu treball?

Això pot ser una mica complicat, però a la web tens imatges que et poden servir per elaborar un vídeo.

<http://casc.cat/>

La persona que porta la comissió de comunicació de la CASC_CAT es diu Jose Luís Gonzalez.

Entrevista a Road4World, projecte que es considera un moviment global pel canvi. Són una família que viatgen per compartir i donar a conèixer que un altre món està succeint. A part d'això els agrada descriure's amb paraules com ara: educació, inspiració, somnis, família, comunicar, canvi, viatjar, col·laboració i possibilitat. L'entrevista és en castellà.

¿En que consiste vuestro proyecto y como lo relacionáis con la educación?

Nuestro proyecto es un emprendimiento social que genera movimiento para inspirar e impulsar la transformación social. Lo hacemos a través de la difusión de emprendimientos sociales que están cambiando el mundo y también, acompañando y brindando información para que nuevas personas se conviertan en transformadores sociales. Creemos que es un momento clave en la historia de la humanidad y de nuestro planeta, y que tenemos la oportunidad de ser protagonistas del cambio. Además, lejos de lo que los grandes medios de comunicación nos cuentan en sus titulares, existe hoy un movimiento mundial y horizontal que está cambiando los paradigmas de todos los aspectos que confirman nuestras sociedades (salud, economía, política, educación, salud, empleo, tecnología, medio ambiente...) La frase que utilizamos para definir este movimiento es Otro Mundo está Ocurriendo.

La educación es la base de toda transformación y por lo tanto, está también en la base de nuestro proyecto. Además, somos padres y desde el inicio de la escolarización de nuestros hijos, nos hemos involucrado mucho en los proyectos educativos en los que participan. Creemos que la innovación educativa está cada vez más presente en los sistemas educativos a nivel mundial y nuestra misión en este sentido, es contribuir ofreciendo propuestas a maestros y profesores, así como concienciando a la sociedad, sobre la importancia de crear sistemas educativos que acompañen el momento que estamos viviendo. Acompañar a niños y jóvenes para que sean generadores de soluciones necesarias de cambio y no a adaptarse a lo establecido, que sin lugar a dudas está desfasado con los valores y los intereses de las nuevas generaciones.

¿Como definiríais entonces la educación?

Para nosotros la educación es la base de toda la sociedad. El proceso por el cual profesionales (maestros, profesores, acompañantes en diversas disciplinas...) acompañan a otras personas en su proceso de aprendizaje, no solo de contenidos sino, sobre todo, en capacidades para la vida. En este sentido las emociones, las experiencias y las capacidades para entender el mundo que nos rodea es lo más importante. La información está a la mano de todos actualmente, es momento de educar en valores y en capacidades para entender el mundo y a las personas y transformar aquello que creemos que hay que cambiar. Es momento de actuar y la educación está en la base de todo proceso de cambio.

¿Conocéis que es la Animación Sociocultural?

Hemos vivido la experiencia a través de nuestros hijos, ya que han participado en diferentes actividades. Hay propuestas realmente interesantes y con un valor muy alto para los niños y jóvenes que participan de ella, otras nos parecen que no tienen un objetivo claro y que no aportan un valor diferencial y de calidad.

¿Os gusta el sistema educativo español actual? ¿Por qué?

El sistema educativo actual considerado como estructura (leyes, estructura de formación de los profesionales de la educación, la base en la selección de los profesionales, la poca movilidad que existe...) consideramos que está completamente desfasado de la realidad, del mundo, de los niños y jóvenes y de las familias también. Por otra parte, y viendo el lado positivo, las personas estamos sintiendo que es necesario el cambio y por ello, se están generando propuestas completamente diferentes que aportan un valor muy positivo. Entre otras cosas, los proyectos educativos que están generando innovación están siendo referentes para otros que comienzan a estar en una fase de plantearse soluciones diferentes, que encajen con los valores y la realidad que viven día a día.

Creemos que el sistema en España está obsoleto, aunque existe un movimiento aún minoritario que se multiplica a una velocidad muy grande y que está proponiendo modelos alternativos. Esta es la base para la transformación del sistema, de las leyes, de las metodologías. El cambio lo hacemos las personas y luego las leyes deben adaptarse. Si esperamos a que cambie la Ley, nunca generaremos transformación.

Sé que estáis muy adentrados en la investigación y la divulgación de diferentes proyectos educativos, ¿cuales son los que por ahora os convencen u os gustan más?

Lo que más nos ilusiona es el movimiento de cambio e innovación educativa que en estos momentos se está dando. Más que hablar de algunos ejemplos de proyectos concretos, creemos que el mayor valor está en la suma de las pequeñas y grandes transformaciones que se están dando ahora mismo en todo el mundo, desde diferentes pedagogas y propuestas educativas. Están las escuelas Waldorf, las Montessori, las Bosque Escuelas, el sistema de Finlandia, las escuelas libres, activas, democráticas. Las familias que deciden educar en casa, que estudian a distancia.... son muchas las propuestas que existen. La clave está en que cada una aporta un granito de arena en la transformación global. Por dar un ejemplo cercano, hablamos de la escuela rural a la que asisten nuestros hijos. Una escuela pública, pequeña y que está aplicando la pedagogía sistémica, que no trabaja con libros de texto, que basa el aprendizaje en el trabajo colaborativo y en el respeto en los procesos de cada niño, ofreciendo experiencias del mundo real desde las cuales los niños aprenden y se sienten valorados y motivados en sus propios procesos.

¿Creéis que la educación no formal es importante? ¿Tanto como la educación formal?

Muchísimo y cada vez más. La ponemos al mismo nivel. Como existe un desequilibrio tan grande entre la formación formal y el mundo en el que vivimos, la educación no formal ocupa un rol imprescindible para poder realmente llegar al conocimiento que las personas creen que les será útil.

El sistema educativo es demasiado estático, la educación no formal hoy en día en muchos casos es gratuita, está en Internet o en formaciones presenciales puntuales y suele aportar un valor muy grande. Los proyectos más importantes a nivel mundial que están surgiendo en los últimos años, son desarrollados por jóvenes que han sumado a sus estudios formales los informales, abriendo así oportunidades de crear soluciones extraordinarias para la sociedad. Creemos que el objetivo es que la formación formal pueda flexibilizarse y responder a las inquietudes y necesidades de las personas para que puedan desarrollar sus mejores talentos y volcarlos a crear soluciones creativas a los problemas que tenemos como humanidad.

¿Como creéis que podríamos hacer pequeños cambios en el sistema educativo actual? ¿Que cambios haríais?

Empoderar a los maestros para nosotros es clave. El sistema es tan cerrado que hasta aquellos maestros jóvenes que llegan con ganas de generar transformación, son callados por estructuras que resultan obsoletas. Creemos también en la importancia que tenemos las familias como agentes transformadores activos. La comunidad educativa la conforman maestros, alumnos y padres y olvidamos que podemos incidir de forma activa en la educación. Debemos implicarnos en las escuelas, proponer cambios, impulsar formas diferentes.

¿Que podríamos hacer fuera de las aulas para seguir educándonos? ¿Qué proyectos proponéis o que ideas os vienen a la cabeza?

La formación a distancia (de pago y gratuita) está presente más que nunca. Un ejemplo son las grandes y prestigiosas Universidades del mundo que están ofreciendo cursos y carreras de forma gratuita a todo el mundo. Harvard, por ejemplo, ofrece 86 cursos online oficiales que cualquier persona puede cursar de forma gratuita y, además, si quieres obtener una certificación de la Universidad, por 50 dólares puedes obtenerla. Otro ejemplo muy bueno es la Kham Academy es.khanacademy.org que ofrece cursos y formaciones gratuitas a personas de todo el mundo, aportando un valor altísimo. Y así podríamos nombrar cientos de proyectos educativos de calidad, que están a nuestro alcance a través de Internet.

Debemos cambiar nuestras mentalidades, porque la formación está allí, esperando a que entendamos que la época de estudiar solo en una escuela, instituto o universidad ya es pasada. Podemos hacer lo que queramos, solo debemos abrirnos a las nuevas oportunidades que están esperándonos. Nosotros de esta forma hemos estudiado muchas de las herramientas que actualmente utilizamos en nuestro día a día.

Il·lustració 4: Símbol Road4World

VALORACIÓ I COMENTARI DE LES ENTREVISTES

Han sigut dues entrevistes molt profitoses pel treball, m'ha semblat sorprenent com tan la Pilar, com la família de Road4World, sent persones que treballen en àmbits tan diferents, tinguin tan clar que la societat actual necessita una transformació. M'ha agradat molt la frase que han pronunciat des de Road4World, i cito textualment: *“Debemos cambiar nuestras mentalidades, porque la formación está allí, esperando a que entendamos que la época de estudiar solo en una escuela, instituto o universidad ya es pasada.”*

VIDEO DIVULGATIU

Tal com vaig comentar-li a la directora de la Coordinadora per a l'Animació Sociocultural aquí a Catalunya, tenia intenció de complementar el meu treball amb un vídeo divulgatiu sobre el meu treball i també sobre la mateixa Coordinadora, em va facilitar el contacte amb el cap de Comunicacions, el Jose Luís González, i sense tenir massa idea de com enfocar el vídeo, em va aportar una idea genial, basar-me en el llibre "12 meses, 12 animadores" que va crear Pablo García gràcies al seu bloc sobre l'ASC *elcasopablo.com*. Pablo García és un animador cultural i monitor de risoteràpia que volia conèixer 12 opinions a part de la seva sobre que era l'ASC ja que per ell, l'Animació Sociocultural és un terme viu i canviant, que es realitza segons la realitat on es trobi la persona animadora.

Dins del llibre, doncs, trobem aquests diferents punts de vista sobre el que és l'Animació Sociocultural:

1. Per Cristina Cabal Colinas, una dona optimista, somiadora, educadora vocacional, animadora i medidora, l'ASC és transformació social, és moure persones, fomentar la participació ciutadà, l'associacionisme, crear projectes necessaris i fer-los funcionar i desaparèixer quan calguin.
2. Per Jose Luís González, animador sociocultural dins i fora de l'aula, l'ASC és un concepte que assumeix i combina tres procediments socials bàsics: educació integral, participació social i ciutadana i creació cultural.
3. Per Leticia Blas o "Leta", periodista i animadora sociocultural que es defineix com una persona a la que li agrada passar-ho bé i aprendre una mica de tot, l'ASC és un tipus d'educació més, molt lligada amb la cultura i amb el saber conviure en societat. És l'art d'ensenyar o de fer aprendre coses que vagament s'aprenen en centres educatiu o no es poden aprendre en família com ara: el joc, l'empatia, el respecte, l'amistat, la sexualitat...

4. Per Christian Rodi, apassionat del món associatiu i la participació social i comunitària, l'ASC és la suma de la participació, l'acció, la qualitat, l'associació, la societat i el desenvolupament que és el mateix que dir transformar, transformar en els àmbits de la vida.
5. Per Paula Fernández Peón, una persona compromesa i sociable que li agrada esforçar-se en tot el que fa, l'ASC és una alternativa a la educació formal a la que hem viscut immersos i que ens mesura a tots sota el mateix barem. L'ASC et dóna l'oportunitat de treballar molts aspectes als que no estem acostumats com per exemple, l'oportunitat de participar sigui en el que sigui.
6. Per Antonio Alcántara, considerat com un compositor d'acudits i veler contra el vent al mar de la transformació social, educacional i cultural, l'ASC és un procés pel qual analitzem la nostra realitat i ens organitzem de forma col·lectiva per poder transforma-la des de valors com la solidaritat, la cooperació o el recolzament mutu.
7. Per Nazaret Díaz, somiadora i lluitadora, l'ASC és tot, una eina fonamental pel dia a dia de cada persona, una forma de viure la vida, un camí cap a la transformació, el moviment, un canvi d'actitud...
8. Per Juan F. Berenguer, dinamitzador social especialment en la població d'adolescents i joves, l'ASC transforma realitat amb les que no estem satisfets, que la gent sigui conscient de la seva situació i vulgui millorar en cooperació amb altres persones; és coneixement, autonomia, comunitat, cultura, educació, participació i dinamització social.
9. Per Davinia de Ramón, animadora sociocultural i educadora social enganxada a les TIC, l'ASC és una forma de vida i una manera d'entendre el món. És una metodologia que motiva a l'acció, a la participació i a la transformació social.

10. Per Diego Rodríguez, noi que és i vol ser indefinit, l'ASC és un món que és mou i on la gent sent. Molts miren només per ells i molts altres per la resta.
11. Per Félix Albo, mediterrani i creatiu, l'ASC és un combustible que alimenta el motor social per a que tot avanci, es desenvolupi i evolucioni. Una clau que pot obrir tots els panys.
12. Per J. Ramón García o "Monchu", emprenedor social polititzat i una mica "friki", l'ASC és un mitjà per transformar la realitat i fer-ho de manera sostenible i perdurable. Això es produeix amb la participació de les persones que estan en l'entorn comunitari on intervé l'animador.

Per concloure amb el que sortirà al vídeo podem dir que, tot i que hi ha definicions molt diferents entre elles, hi ha termes que sempre es repeteixen i que permeten fer una definició general de l'ASC amb totes les que han fet. Podem dir que, en general, per tots aquests autors l'ASC és transformació social, participació de la comunitat, motivació ciutadana, cooperació, oferir possibilitats, creació cultural. En definitiva, l'ASC una forma de veure i viure la vida.

Cal afegir però, que el vídeo està fet en castellà perquè el llibre també ho està. També perquè ja que el propi autor em va cedir els drets per fer servir el seu contingut i em va semblar que el més adient era fer el propi vídeo en castellà perquè a part de tots aquests motius, l'autor em va demanar que un cop el fes, li fes arribar per penjar-lo a la seva pàgina web.⁶

⁶ Pablo García: "12 meses, 12 animador@s"

CONCLUSIONS

Com hem dit al llarg del treball, un tret característic de l'Animació Sociocultural és que aquesta és una pràctica intencional orientada al canvi de les persones, però sobretot dels grups amb els que s'interactua, mitjançant l'aportació de situacions que millorin els seus recursos individuals i socials, afavorint la participació i el canvi social. l'ASC pren aquest caràcter social perquè totes les seves pràctiques es duen a terme en un mitjà menys social i menys formalitzat que el de l'ensenyament i l'educació formal. Tot i així, podem afirmar que al no poder donar una definició exacta i universal de l'Animació Sociocultural, és molt important saber com viuen aquesta animació els propis animadors, que són els que dia a dia veuen els seus avantatges i desavantatges, per això vam crear un vídeo donant a conèixer les diferents definicions de l'ASC i torbant els punts de contacte que hi havien entre els 12 professionals.

Podem assegurar que dins l'ASC no es tracta de decidir qui té la raó o donar-li el poder i el lideratge a una sola persona, sinó que es tracta de posar-nos en la posició de l'altre i entre els seus motius, així com crear ponts comunicatius que facilitin el consens entre les persones i facin fora les percepcions de diferència. Segons la meua opinió, no es tracta de demostrar que tots els professionals tant, educadors, com docents, com animadors formin part del mateix camp professional, ja que hem vist que causa molt de debat, sinó que cal ajuntar forces i tenir en compte totes les expressions de educació perquè al cap i a la fi, es tracta de conèixer en societat i intentar fer-ho de la millor manera, intentant cercar el bé comú i la felicitat de tota la comunitat.

Per això, dins la conclusió del meu treball m'agradaria fer esment d'una definició de Mario Viché, professor d'educació primària a València, que em va deixar molt impactada ja que parla de l'Educació Sociocultural, barrejant els dos conceptes treballats a la perfecció. L'autor el 2010 esmenta explícitament que *"l'Educació Sociocultural ha de ser entesa com una pràctica educativa que posi l'èmfasi en l'educació integral dels individus i les comunitats i que treballi de forma globalitzada pel desenvolupament harmònic de les personalitats individuals i la seva capacitat de relació, solidaritat i cooperació, la creació cultural i la ideació com a forma de progrés i desenvolupament humà i finalment el desenvolupament*

comunitari, basat en l'estructuració de comunitats d'afinitats i interessos capaços d'auto organitzar-se cooperativament".

Sens cap tipus de dubte crec que aquesta és la millor manera d'acabar el treball, ja que, un cop definits, comentats i comparats els conceptes d'animació i educació, hem aconseguit trobar una gran definició que els relacioni tots dos, i com creia en l'inici del treball, tots dos termes estan relacionats i van de la mà, a part de la cerca realitzada ho puc dir en primera persona perquè cal veure com durant unes simples colònies d'esplai, els joves aprenen valors que són importantíssims de complementar amb els que aprenen durant el curs escolar.

M'agradaria però, acabar el treball creant una altra hipòtesi que seria molt interessant d'endinsar-nos en la seva recerca: l'animació està feta exclusivament per a nens? Per què tendim a fer aquesta generalització?

WEB GRAFIA

CHACÓN BLANCO, *María Cruz*. *La Animación Sociocultural, orígenes, evolución y situación actual*. [En línia] Accés gener 2017. Recuperat de docplayer.es/15959571-La-animacion-sociocultural-origenes-evolucion-y-situacion-actual.html.

Coordinadora per a l'Animació Sociocultural de Catalunya. [Pàgina Web] cascat.org. Consulta abril 2017

GÓMEZ ACOSTA, Francisco Rafael: *La Animación Sociocultural*. [En línia] Accés febrer 2017. Recuperat de atalayagestioncultural.es/capitulo/animacion-sociocultural.

Ineditviable. *Animació Sociocultural?* [Pàgina Web] www.ineditviable.blogspot.com.es/p/que-es-lanimacio-sociocultural. Accés març 2017

MOZAS FENOLL, Edgar. *CASC3.1: ¿Qué es la Animación Sociocultural?* 7 de gener 2016. Accés febrer 2017. [Arxiu de vídeo] Recuperat de www.youtube.com/watch?v=SBg23QNANjA&index=1&list=PLq1i3Hw2iVqAleUa6Gfhalf1mkLzJ0J04

MOZAS FENOLL, Edgar. *CASC3.3: Origen de la animación sociocultural*. 18 de gener 2016. Accés març 2017. [Arxiu de vídeo] Recuperat de www.youtube.com/watch?v=tKW6TYuvEos&index=4&list=PLq1i3Hw2iVqAleUa6Gfhalf1mkLzJ0J04

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

GARCÍA GONZÁLEZ, Pablo. 12 meses, 12 animador@s. Pontevedra: Edició de La lonja estudio, 2016.

BENEJAM ARGUIMBAU, Pilar: *Quina educació volem?* Romanyà-Valls: Editorial Rosasensant, 2014.

NOMENCLATURES

ASC: Animació Sociocultural

CASC: Coordinadora per a l'Animació Sociocultural

CASC_CAT: Coordinadora per a l'Animació Sociocultural de Catalunya

UNESCO: Organització de les Nacions Unides per a l'Educació, la Ciència i la Cultura.

TIC: Tecnologia de la Informació i la Comunicació

